

A Tanulmányi Bizottság jelentése  
a Tiszáninneni Református Egyházkerület évi rendes közgyűlése számára  
Miskolc, 2022. július 8.

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Az egyházmegyei tanulmányi előadók beszámolóai alapján a lelkipásztorok továbbképzéséről való gondolkodásunk alapvetéseként egy olyan helyzetkép bontakozik ki előttünk, mely a sok örömteli részlet mellett egy általánosnak tekinthető elakadást mutat. Igény van a tanulásra. Jó szándék is van. Igyekezet is van. Próbálkozások is vannak. Egyéni eredmények is vannak. Akár kisebb közösségi eredmények is. A pozitív példák felsorolása mellett azonban a jelentésekben borús hangulat is érzékelhető, mely valószínűleg annak tudható be, hogy a továbbképzésekhez immár lassan asszociatívan kapcsolódó *hiányérzet* hosszú ideje fennáll, évente megállapítást nyer, és változatlanul velünk marad.

A konkrétumokról való gondolkodást kezdjük az információs folyamat legelején: a lelkipásztoroktól származó adatoknál. A borsod-gömöri tanulmányi előadó összegzése a beérkező adatokról önmagában is erős felkiáltójel kell(ene) hogy legyen számunkra: „Az elmúlt évihez képest is sokkal kevesebben adtak válaszokat a kérdésekre. Rengetegen teljesen üresen hagyták a rubrikákat, mások egy mínuszt vagy 0-t írtak. Egyre többen vallják be, hogy nincs idejük egyszerűen olvasni, művelni magukat. – De vajon ki vetné rájuk az első követ? Elfogyó falvakban a fizikai munkát végzi sok lelkész, pályázatokat próbál írni, városokban hatalmas túlterheléssel küzdenek sokan a rendkívül szerteágazó menedzseri feladatokban és lelkészi szolgáltatásokban...”

Ezzel egybecseng az abaúji jelentés megfogalmazása: „Sajnos jogos a kritika, hogy tanulás helyett a lelkész pályázatot ír, pedig nem ez lenne a dolga. Magyarul közös felelősségünk az a modell, mely lehetővé teszi a tanulást. De azért ez mindig belső igény marad, kívülről nem erőltethető és semmiféle keret nem pótolja a belső motivációt. Ne álmodjunk! Persze jogos a túlterheltség problémája a tanulás akadályaként, mint ahogy az is, hogy nem kevesebb a munka egy fogyó gyülekezetben.”

A lelkipásztori hivatás nehézségei, illetve egyre nagyobb nyomást és kihívást jelentő körülményei tehát meghatározzák a megvalósuló továbbképzési részvételt, önképzést. Nem a szándékkal és igénnyel van ugyanis a hiba, hanem a megvalósulással, mely a fentiek értelmében részben a körülményektől függ, részben egyéni felelősség, részben pedig a megfelelő keretet nyújtó modell hiányának tudható be.

A szándékra vonatkozóan kifejező a zempléni jelentés összegzése: „Minden lelkész szívügyének tekinti a folyamatos önképzést, és erre szívesen fordítana még több energiát, ennek azonban objektív akadálya az időhiány, a gyülekezeti tevékenység, a család körüli teendők” illetve: „hálásak lehetünk azért is, hogy a lelkipásztorok a leírtak alapján még mindig nyitottak a továbbképzésre, az önképzésre. Ezért áldozatokat is készek vállalni, akár anyagit is, de örülnek minden segítségnek, amit ehhez a közegyháztól kapnak.”

A szándék meglétét igazolja az is, hogy a mögöttünk lévő időszak járvány általi meghatározottságában a szervezett továbbképzési lehetőségek híján sokan jelezték, hogy több időt szántak olvasásra, a világhálón is elérhető szakcikkek tanulmányozására, és fontos volt számukra a kollégákkal való kisköri megbeszélés, vagy az egyházmegyék által szervezett alkalmak. A SRTA továbbképzésein ugyanakkor többen részt vettek, mint ahogyan – például az egervölgyi jelentés tételes felsorolásából kiderül – más felsőoktatási intézményekben is többen vállalkoztak tanulásra. Ez azonban a lelkipásztoroknak csupán elenyésző kisebbsége, mivel időt, energiát, pénzt igényel, illetve sokak számára kényelmetlen a továbbképzésekkel együtt járó vizsgázás. Ebben egy érdekes jelenség mutatkozik meg. *A kereslet és a hozzájuk*

*kapcsolódó elvárások, valamint a kínálat strukturális meghatározottsága csak bizonyos szűk spektrumon képes találkozni.* SRTA-tól általában várják, és joggal el is várhatják a lelkészek továbbképzését, ugyanakkor SRTA mint felsőoktatási intézmény a működését meghatározó keretek között képes feladatát ellátni, vagyis a továbbképzéseken való részvétel igényli a rendszeres időráfordítást, az elkötelezettséget, és a rendszeres teljesítéssel járó kényelmetlenségek vállalását. Amennyiben ezt a „jó-vagy-nem jó” kontextusában értelmezzük, akkor hozzájárulunk a továbbképzéshez kapcsolódó hiányérzet fenntartásához, de a megoldáshoz nem kerülünk közelebb. Hatékonyabb lehet az a megközelítés, hogy egy bizonyos réteg számára hasznos és kielégítő, és az alább megfogalmazottaknak megfelelően érdemes lehet célirányosan bővíteni a találkozási lehetőségeket a már működő egyházmegyei értekezleti előadások gyakoritásával, vagy konferenciák szervezésével.

Ehhez kapcsolódik, hogy az egyházmegyei jelentések szerint, és a Tanulmányi Bizottság határozott véleménye szerint is szükség van teológiai szaktudományos előadások és műhelyek tágabb körben elérhetővé tételére, ugyanakkor ezt rövidebb szakmai napok vagy esetleg kétnapos konferenciák keretében tartják leginkább elképzelhetőnek visszajelzéseikben a lelkipásztorok. Miközben természetesen a gyakorlati teológiai kérdések a legnépszerűbbek, a jelentések alapján megállapítható, hogy sokak igénye a bibliai vagy rendszeres teológiai diszciplínák megjelenítése is.

Itt ismét egy kettősséget lenne érdemes észrevenni. A rövid teológiai, szakmai továbbképzéseket nem lehet egy homogén egységként kezelni. Az egyik csoport ugyanis gyakorlati lelkipásztori munkájában jelentkező nehézségekben keres támogatást (post-Covid, cigánykérdés, az igehirdetés megújulása etc.), egy másik csoport a teológia tudományának szakkérdéseiben kíván elmélyülni, egy harmadik csoport pedig valójában a meg nem oldott szupervízió részleges pótlását reméli egy ilyen eseménytől. Ha ezt a három eltérő igényű csoportot egyben kezeljük, mindenkiben hiányérzet marad. *Ha megértjük az igények eltérését, azt is megláthatjuk, hogy formailag és módszertani szempontokból is eltérő megoldásokat igényelnek.* Csak differenciált igényfelmérés eredményezhet jól célzott válaszokat, ehhez pedig közös bölcsességre, végső soron pedig őszinte, a „vagy-vagy”-ok világtól mentes beszélgetésre van szükség.

SRTA szakirányú továbbképzési kínálatából elsősorban azok a továbbképzések a működőképesek, melyek a lelkigondozással foglalkoznak. A lelkigondozói képzések alapvetően lehetővé teszik a lelkigondozó személyével, önismeretével, hitbéli elakadásaival való foglalkozást, vagyis a résztvevő lelkipásztorok és laikus gyülekezeti tagok sajátos szakmai keretek között saját személyiségükön is dolgozhatnak. Ezért is hajlandók vállalni az egy vagy két éves képzést. Részben ugyanilyen okból népszerűek a mentálhigiénés képzések más felsőoktatási intézményekben a lelkipásztorok körében.

Amíg nincs megoldva a lelkipásztorok lelkigondozása/szupervíziója, de egyre kiterjedtebb jelenség a lelkészek kiégése és akár öngyilkossága is, addig a továbbképzések egy részének nem elhanyagolható funkciója a lelki egészség védelme, ami egyrészt nem a megoldás, másrészt fenntartja a továbbképzésekhez kapcsolódó konstrans hiányérzetet. A továbbképzésekkel kapcsolatos újabb kettősség ez, melyet megfontolásra ajánlok: miközben tanulási szándékként tudjuk megfogalmazni a szupervízió iránti igényünket, nehezen lehet a megfogalmazott igényeknek megfelelő szakmai továbbképzést szervezni, mivel sokan a téma kapcsán a hozzászólásokban saját egyéni/lelkipásztori nehézségeik feldolgozásában keresnek kapaszkodót. (Szakmailag szólva: sokan a szakmai előadások utáni kérdésekre és megbeszélésekre szánt időkeretben ventillálnak, el nem ítéhető és teljesen érthető módon, mivel máshol nincs erre lehetőségük, ezáltal azonban éppen a szakmai beszélgetés nem valósulhat meg). Szükséges lenne, hogy legalább beszélni képesek legyünk erről a jelenségről.

Mindezek alapján a Tanulmányi Bizottság az árnyaltabb kép kialakítása érdekében, továbbá hogy lehetővé váljon a motívumok, dinamikák, igények és lehetőségek pontosabb megértése, szükségesnek tart

és kész is elkészíteni egy felmérést a lelkipásztorok között. Ezek alapján, valamint az egyházmegyei jelentések alapján kész konkrét javaslatokat, terveket elkészíteni, akár egy, a beavatkozási szinteket hatékonyan megválasztó modell alapjainak kidolgozásában aktív részt vállalni.

Határozati javaslat: A Közgyűlés a bizottsági jelentést elfogadja.

Sárospatak, 2022. július 5.

Dr. Barnóczki Anita